

Plaatsingslijst van het archief van Demosthenes

Opgericht 1882

Samengesteld door dr. M.J. Aalders

Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)
Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 1088
Mei 2015

Inleiding

Toen de Vrije Universiteit in 1880 haar deuren opende, was er slechts een handjevol studenten bereid zich in te schrijven en daarmee dit waagstuk aan te gaan. Wat was dit voor een universiteit, wat voor toekomst hadden ze? De VU had geen eigen gebouw, twee van de drie faculteiten waren niet compleet, en de graden van de VU werden niet erkend. Toch kwamen ze, de studenten, en alle beperkingen van deze nieuwe universiteit konden niet verhinderen dat reeds in 1881 de oratorische vereniging 'Da Costa' werd opgericht, nog in hetzelfde jaar omgezet naar de studentenvereniging Soli Deo Gloria. Maar de vraag rees: is het een studentencorps, of is het een vereniging met als doel de oratorische ontwikkeling van haar leden? Om aan alle onzekerheid een einde te maken, werd daartoe in maart 1882 een besluit genomen. Voortaan kende de Vrije Universiteit een studentencorps. Op 11 november van datzelfde jaar werd het eerste dispuut opgericht, de oratorische vereniging Demosthenes. Het initiatief daartoe was genomen door de heren H.J. Reuijl en T.D. Prins, beide theologisch student, die bij het ontwerpen van het reglement werden geholpen door C.W.J. van Lummel, eveneens theoloog. Twintig studenten waren die eerste keer komen opdagen. Als naam koos men Demosthenes, als zinspreuk *Pectus est quod dissertum facit*. Het bestuur bestond uit genoemde Prins (ab actis), Reuijl (preses), J. van Minnen (vice-preses), W.A. Vrolijk (fiscus) en N. Schouten (vice-secretaris). Allen theologen. Prof. J. Woltjer werd beschermheer.

Het zou negen jaar duren voordat er opnieuw een dispuut werd opgericht, te weten de ov IVMBO in 1891, in 1894 gevolgd door de ov FORUM. Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, telde de VU twaalf disputen, waaronder 1 meisjesdispuut, Pallas, dat in 1930 was opgericht. De groei van de Vrije Universiteit lijkt daarvoor de belangrijkste verklaring. Tussen de disputen onderling bestond vaak enige animositeit. Regelmatig bijvoorbeeld is er sprake van pittige correspondentie tussen IVMBO en Demosthenes. Of dit al dan gespeeld is, is niet altijd duidelijk. Wel staat vast dat er tussen de disputen een groot sfeerverschil kon bestaan. Rond 1900 had IVMBO een 'evangelisch' klimaat, hetgeen onder meer tot uitdrukking kwam in het grote aantal leden dat tevens lid was van de NCSV, de Nederlandse Christen Studenten Vereniging, die onder invloed stond van Angelsaksische opwekkingsbewegingen. Forum en Demosthenes hadden opvallend veel minder leden die tevens lid van de NCSV waren. Daarbij is van Forum bekend is dat het expliciet stond op de basis van de Drie Formulieren van Enigheid, en dat liet zich niet rijmen met de NCSV. Het is in deze zelfde tijd, rond 1900, dat een zekere sociale differentiatie zichtbaar werd: de kinderen van de gereformeerde voormannen verzamelden zich bij voorkeur in IVMBO. Demosthenes was in die eerste decennia van de twintigste eeuw een tamelijk degelijk gereformeerd dispuut, dat zich, anders dan IVMBO, in 1926 achter de beslissingen van de synode van Assen stelde. Later kreeg het een aureool van een enigszins intellectueel georiënteerd dispuut. Gabe Rienks (1934) ontwaarde in de jaren dertig veel pluriformiteit. Maar 'het dispuut bond ons tezamen'. Hij omschreef een Demostheen als iemand 'die vecht om tot een

eigen overtuiging te komen, en bereid is een eigen weg te gaan'. Geert Mak (1965) omschreef Demosthenes als een kunstzinnig, dwars en intelligent gezelschap, voor wie niet de vorm telde, maar de inhoud. 'Forum is dom en bekakt, Jumbo is slim en bekakt, Stoa vecht, en daarmee zijn wij vriendjes.' En: 'Stoa vecht oor ons, en wij denken voor Stoa.'

Het archief van Demosthenes werd in 2015 aan het HDC overhandigd door mr. R. de Gooijer, die het reeds enkele decennia in zijn beheer had. Uit oudere inventarissen blijkt, dat er in de loop der jaren heel wat materiaal is zoekgeraakt. Ook afgezien daarvan telt het archief allerlei lacunes, waarbij opvalt dat in het bijzonder stukken uit de jaren '70 ontbreken. Een belangrijke inventarisatie vond plaats in de jaren zestig. Toen het archief aan het HDC overhandigd werd, is besloten een geheel nieuwe inventaris samen te stellen, waarbij oudere ordeningsprincipes zo mogelijk gehandhaafd zouden worden.

De oudste stukken dateren van voor de oprichting, het zijn verslagen van de voorbereidende vergaderingen op 26 oktober en 2 november 1882. Stukken over de toekomst van Demosthenes dateren uit 2010, nog in 2011 werden er nieuwe leden ingeschreven. In 2013 werd de vereniging 'slapende' gemaakt, in afwachting van betere tijden.

Juni 2015
Maarten J. Aalders

Plaatsingslijst

STUKKEN VAN ALGEMENE AARD

Notulen

- 1-23 Notulen van de vergaderingen van Demosthenes 1882-2009.
18 delen, 3 omslagen
- NB. Hieronder vallen ook verslagen van twee voorbereidende vergaderingen in 1882.
- 1 1882 (2x) 1 stuk
 - 2 1889-1894. NB Hieraan is toegevoegd het verslag van een huishoudelijke vergadering 23 november 1895
 - 3 1924-1935
 - 4 1949-1953
 - 5 1953-1955
 - 6 1955-1959
 - 7 1959-1962
 - 8 1962-1963
 - 9 1983-1986. NB Met notities
 - 10 1986-1987. NB Met inliggende stukken
 - 11 1987-1988
 - 12 1988-1989
 - 13 1989-1990. NB Met veel inliggende stukken
 - 14 1990-1991
 - 15 1994-1999. 1 omslag
 - 16 2001-2002
 - 17 2003 1 omslag
 - 18 2007 1 omslag
 - 19 2005-2006 en 2006-2007
 - 20 2006-2007 (tweede deel)
 - 21 2007-2008
 - 22 2008-2009

Correspondentie

- 23-26 Correspondentie met het Corps, 1882-2000.
5 omslagen
- 23 1882-1951
 - 24 1952-1986, 2 omslagen
 - 25 1987-1988
 - 26 1995-2000

- 27-31 Correspondentie met andere disputen 1981-1987.
4 omslagen
- 27 1918-1942
 - 28 1952-1987
 - 29 1991-1996

	30	1926-1961
	31	Uitnodigingen lustra
32-44		Correspondentie 1882-2009.
14 omslagen
	32	1882-1986, 2 omslagen
	33	1915-1962
	34	1923-1961
	35	1969-1970
	36	1941-1991
	37	1986
	38	1987
	39	1989-1991
	40	1989-1999
	41	1992
	42	1993-1994
	43	1997-2000
	44	2003-2009
34-48		Convocaties en maandbrieven, 1982-1999.
4 omslagen
	45	1982-1986
	46	1987-1990
	47	1989-1999
	48	ca. 1990-1999
49		Jaarverslagen 1883-1986 .
1 omslag
NB Niet compleet.

STUKKEN VAN BIJZONDERE AARD

		Oprichting en organisatie
50-54		Stukken betreffende de oprichting en organisatie, 1934-2010 en z.d.
5 omslagen
	50	Twee stukken over het begin van Demosthenes
	51	Stukken over de toekomst van Demosthenes, 2003 en 2010
	52	Reglementen Demosthenes
	53	Reglementen Corps, incl. Novitiaatsreglement 1934
	54	Voorstellen reglementswijziging, verschillende jaren
		Ab Actiaat
55-61		Stukken betreffende kladnotulen en moties, 1956-1991 en z.d.
7 omslagen
	55	1956
	56	1957
	57	1958
	58	1981-1986

- 59 niet gedateerd
- 60 moties
- 61 ca. 1991

- 62-65 Overige stukken, 1922-1994 en z.d.
3 omslagen en 1 stuk
 - 62 Vergaderschema 1922-1923
 - 63 Agenda's, verschillende jaren ca. 1990
 - 64 Aantekeningenboek 1993-1994
 - 65 Losse stukken, o.a. een jaarrede, z.d.

- Presidiaat**
- 66 Stukken betreffende het archief van de preses, 2006-2007.
1 omslag

- Troonredes**
- 67 Stukken betreffende troonredes, 1933-2007
1 omslag

- Fiscaat**
- 68-76 Jaarverslagen en kasboeken, 1896-2009
67 omslagen en 2 delen
 - 68 Jaarverslagen 1896-1986, incompleet
 - 69 Stukken 1936-1989
 - 70 Stukken 1940-1943
 - 71 Stukken 1995-1999
 - 72 Stukken 2003-2004
 - 73 Stukken 2006-2007
 - 74 Stukken 2007-2009
 - 75 Kasboek 1909-1937
 - 76 Kasboek 1954-1956

- Novitiaat**
- 77-89 Groenboeken, stukken betreffende de novitaatscommissie, en
stukken betreffende de nagroentijd, (1931), 1970-2010 en z.d.
10 omslagen, 6 delen
 - 77 Groenboek 1970
 - 78 Groenboek 1971
 - 79 Novitiaatscommissie 1971, met kasboekje
 - 80 Groenboek 1973. NB Met stukken nagroentijd
1973
 - 81 Groenboek z.d.
 - 82 Stukken novitiaatscommissie 2004
 - 83 Stukken novitiaatscommissie 2010
 - 84 Losse stukken groentijd 1949-1987
 - 85 Losse stukken groentijd 1996-2010
 - 86 Stukken waarin studenten zich voorstellen, z.d.
 - 87 Stukken betreffende de installatie, z.d.
 - 88 Installatieredes 1922-1972
 - 89 Handtekeningen- en opdrachtenboekje A.H. Van
Namen (1931)

Leden

- 90-94 Stukken betreffende de leden, 1882-1966
6 omslagen, 2 delen
- 90 Lidmatenboek 1882-1966, lidmatenboek 1977-2011, onder nummer '+1' opgenomen, vanweg afwijkend formaat.
 - 91 Ledenlijsten 1921-1985
 - 92 Opzegging lidmaatschap 1888-1926
 - 93 Correspondentie erelidmaatschap
 - 94 'Verliefd, verloofd, getrouwd', 3 omslagen

Toespraken

- 95 Verschillende toespraken 1922-1957 en een rondzendbrief van H. Thomas uit Pakistan, 1964
1 omslag

Dies en lustra

- 96-106 Stukken betreffende Dies, lustra, toneelavonden, almanakken en een film betreffende het eeuwfeest, 1893-2007.
16 omslagen, 13 delen
- 96 Dies en lustra 1893-1972
 - 97 Dies en lustra 1931-1972
 - 98 Receptieboek lustra 1932, 1937, 1942 en 1947
 - 99 Dies en lustra 1950-1985, 2 omslagen
 - 100 Lustrum 1982, 3 omslagen
 - 101 Lustrum 1987, 3 omslagen
 - 102 Lustrum 1992, 3 omslagen
 - 103 Lustrum 2002
 - 104 Lustrum 2007
 - 105 Verzameling stukken betr. Toneelavonden (veelal tgv dies of lustrum).
 - 106 Almanakken Demosthenes, 13 delen.

Andere activiteiten

- 107 Stukken betreffende zeilkamp, 1962.
1 omslag
- 108 Foto's , jaren 30, 1982 en 1999.
2 omslagen
- 109 *Nihil ad rem* met bijbehorende correspondentie, 1986 en volgende jaren.
1 omslag
- 110 Krantenartikelen betreffende Demosthenes, z.d.
1 omslag
- 111 Stukken betreffende de huisstijl, z.d.
1 omslag
- 112 Stukken betreffende 'Demosthenes zingt, ca. 1974.
1 omslag

Archief

- 113-117 Stukken betreffende het archief, 1882-1987 en z.d.
2 omslagen en 2 delen
- 113 Lijst van het archief 1882-1900, herzien 1902 en 1910.
 - 114 Losse stukken betreffende het archief 1902-1986.
 - 115 Inventaris 1986.
 - 116 Notulen archiefcommissie, 1983-1987.

Paraferalia

- 117 Verzameling paraferalia, z.d.
1 doos
- Ingebonden fotokopieën van vermeldenswaardig uit de vereniging onder de titekl *Memorabilia societas oratoriae cui nomen Demosthenes*, 17e lustrum, 1976.
1 band

Stukken waarvan het verband met Demosthenes niet duidelijk is

- 118 Gezelschap Vlak voor Eenen
1 omslag
- 119 Stukken betreffende het nationale Schiphol debat
1 omslag
- 120 Stukken betreffende het Kommando Corps Mobiele Colonne
1 omslag
- Bernard van Bergen, *Wat eeuwig zeker is*, met brief van A.L. van Schelven: 'Het eerste gedeelte van dit (zeer gedateerde) boek speelt in de kring van de O.V. Demosthenes.'
1 deel